

משרד החנוך והתרבות - המחלקה לתרבות תורנית

ג' לוידיד נות ל ע י ו ן ב פ ר ש ת ה ש ב ו ע
ע ר ו כ י ם ב י ו י נ ח מ ה ל י ב ו ב י ן ש נ ת ה ע ש ר י ם

מקץ (תשכ"א)

מ"א

א. העצה

ד': ותאכלנה הפרות רעות המראה ודקות הבשר
את שבע הפרות יפות המראה והבריאות.

רש"י ד"ה ותאכלנה

סימן שתהא כל שמחת השבע בשמחת בימי הרעב.

רמב"ן ד': ד"ה ותאכלנה הפרות

על דעתי הוא סימן, שיאכלו שני הרעב את שנות השבע, ומזה למד יוסף לאמר
לפרעה (ל"ה) "ויקבצו את כל אכל השבים הטובות, והיה האכל לפקדון לארץ
לשבע שני הרעב", כי ראה שהפרות והשבלים הטובות תבאנה אל קרב הרעות.
ואיבנה עצה, כי הליועץ למלך בתבונה - רק בפתרון החלום אמר כן "ובטבוח
כל השבע" "ולא יודע השבע" (פסוק ל') - פתרון (כ"א) "ולא נודע כי באו
אל קרבנה ומראיהן רע", כי ראה שלא היו באכילתן בריאות וטובות, רק היו
להן למחיה (= עודף השובע לא יספיק להסמין את שנות הרעב אלא רק יספיק
להחזיק אותם בחיים) אלו לא אכלו אותן, היו מתות בכחשיהן.

ולא כדברי רש"י, שאמר "ובטבוח כל השובע" הוא פתרון הגליעה.

לדברי רש"י מעיר ר' אליהו מזרחי:

כי האכילה ואם היא מורה על הפוך המזון לעצם הניזון שהוא חייית הניזון,
היא מורה גם כן על השחתת המזון שהוא השחתה והעלמה.

והרב ז"ל (=רש"י) סובר, חמה טהראו לו בחלומו, טאכלו הפרות הרעות את
הטובות איבנו בבחינת חייית הניזון, רק בבחינת השחתת המזון והעלמתו...

(1) הסבר מהו ההבדל בין רש"י לרמב"ן בהסברת המובן המטפורי של "האכילה" ושל
ה'בליעה' כאן?

(2xx) התוכן לתת דוגמאות מן המקרא לחצי טמונים מטפוריים בפעל 'אכל' ו'בלע'?

(3xx) התוכל להכריע בין דעת רש"י לדעת הרמב"ן לפסוקנו?

ב. ל"ג: ועתה ירא פרעה איש חכם ובנון וישיטתהו על ארץ מצרים

(1) ר' יעקב צבי מקלנבורג (בעל הכתב והקבלה) ל"ג: ועתה ירא פרעה:

התעוררו המפורטים, מי בתן את יוסף להיות יונץ למלך, כי לא בקרא רק לפתור
החלום.

ובראה לי, שאין זו עצה מדעתו, אבל גם זה הוא לפתרון. מדחזכיר בסוף חלום
הראשון "ויקץ פרעה", וכן פרעה, בספרו חלום יוסף הזכיר בסוף חלום ראשון
"ואיקץ", וכל זה מיותר, כי מה לבו אם הקיץ ביבתים אם לא?

ומזה למד יוסף, כי פרעה בעצמו צריך להיות מתעורר לתת לבו על הענין הנודע
לו בחלומו, להיות זריז ומקיץ על הרע המלוך לבוא בארצו ולעשות כל ההכנות
וההזדמנות בזמן הנוכחי, להמעיט בו בכל יכולתו את הרע וליבוא אחריו, כי כמו
שהקיצה תורה על ההתעוררות מן השינה, ככה תורה על ההתעוררות אל המעשה.
כמו "העירה והקיצה למשפט", כי כמו שהיטן אין לו כונה, והער יס לו, ככה
המתעורר לכוון אל דבר יכונה מעיר מטיבה.

במה מסכים בעל הכתב והקבלה עם הרמב"ן ובמה הוא סונה ממנו?

(2) אנרובאל ועתה ירא פרעה

...העצה הזאת כלה אמר אותה יוסף מכח רוח הקודש, כי הנה הגביא לא יוכל לכבוס
נבואתו ויתאמץ לאמר מה טראה, והמתחייב טמנו, וכמו שאמר ירמיהו (כ' ט); "והיה
בלבי כאט בווערת עצור בעצמותי ובלאתי כלכל ולא ארכל"... כי מטבע רוח הקודש,
כאשר יחול בלב האדם שיגידהו ולא יוכל לכבסו...

(א) מה הקסי בפסוקנו טרצה לייסב?

(ב) במה שונה דעתו מדעת הרמב"ן וטדעת הרמב"ן ובעל הכתב והקבלה?

(ג) הנוכל להביא סעד מלשון הפסוקים לאחת מן הדעות הנ"ל?

./.

ג. רמב"ן ל"ג י"ה ירא פרעה איס נבון מכס

אמר לו סיבטך לאיס נבון וחכס סיהיה מסונה על כל הארץ ויפקד עוד פקידים תחתיו סילכו בארץ ויקבצו את כל אוכל, כי לא יוכל חסלוט ללכת בכל הארץ. ואמר לו סיהיה נבון וחכס, "נבון" סידע לנחל עם מצרים בלחם לפי סף מידן ולתת להם כדי חיותם, וימכור הסותר לארצות אחרות. לאסוף עוטר ומסון לפרעה, ו"חכס" סידע לקיים התבואה טלא תרקב, סיערב עם כל מין דבר חסקיום אותן בטבעו, כגון חומטין סהזכירו רבותינו (=מיני מלחים המסמרים את הפירות לבל יתליעו), והכסף החי הממית את הכבימה וכיוצא בהן.

ואמר יוסף כל זה בעבור סיבחרו אותן, כי החכס עיניו בראשו.

- (1) מה הקסיים בפסוקנו טרעה לייסב?
- (2) מה הסודר בפרוטו טבו הוא טונה מדעת רוב המפרטים לפסוקנו?
- (3) היס להביא ראיות מפסוקי פרטננו (וכן מפסוקי הפרטה הקודמת) בעד אי גגד פרוטו זה טל הרמב"ן?

ד. מ"א: ויאמר פרעה אל יוסף: דאה נפתלי אותך על כל ארץ מצרים.

ר. אמטלמה אסתרוק בעל מדרסי התורה: ד"ה ראה נפתלי אותך:

ייתכן סיוסף היה נבהל על דבר בטורת המטטלה ונסתפק אם אמר לו זה דרך התול ולעג, על סאמר לו "ירא פרעה איס נבון", ויהתל בו פרעה, באמרו: "אין נבון וחכס כמור". וזה אמר לו כסראהו מתבהל דרך קיום וצווי: ראה והבן, כי נפתלי אותך על כל ארץ מצרים.

- (1) מה הקסי המתורץ בדבריו?
- (2) במה טונה דעתו מדעת הרמב"ן? (הטובאת בטאלה ג).

טאלות בראב"ע:

- (1) מ' ד"ה רק הכסא אגדל ממך: ידוע כי "אגדל" פעל עומד, וטעמו לא תהיה לי גדולה ממך, רק גדולת הכסא. ואין (איוב ל"א י"ח) "כי מצעורי גדלנו כאב" פועל יוצא, רק פרוטו: גדל עמי. ודרך "אגדל" ממך במקרא ידוע, כמו (יסעיה א ל') "נזבלת עליה", וכמו (תהלים ב י"ב) "ותאבדו דרך".
- (2) מ"ג ד"ה אברך: כל אדם קורא לפניו: אכרע ואסתחווה, זו המלה מבין הכבד הזוסי, (דברי הימים ו י"ג): "ויברך על ברכיו" מהקל וכלם מגזרת "ברכיס". ויאמר ר' יונה המדקדק הספרדי, כי אברך סס הפעל, והאל"ף תחת ה"א, כמו (ירמיהו כ"ה ג') "ואדבר אליכם אטכט ודבר"; ולפי דעתי, טאל"ף אטכט לסון הסדר.
- (3) מ"ה ד"ה כהן און: עובד הסס אן עובד ע"י כי כהן בכל המקרא, כי אם טסרת על דעתי.
- (4) מ"ח ד"ה את כל אוכל: אין פירוט "כל" כי היר מתיט ברעב, וכן (בר' מ"א ב"ז) "וכל הארץ באו מצרימה", רק טעמו טקבץ כל אשר יכול.

- (א) מה קטה לו בפסוקנו?
- (ב) באיזו דרך הוא מייטב את הקסי?
- (ג) הידועים לך עוד פסוקים טגס אותם יט לפרס בדרך זו?
- (א) מה קטה לו בפסוקנו?
- (ב) באיזו דרך הוא מייטב את הקסי?
- (ג) הידועים לך עוד פסוקים טגס אותם יט לפרס בדרך זו?

טאלות רגט חטובות יס לטלוח לד"ר נ. ליבוביץ, קרית מסה, ירחליט